

Kleurrijk Noord op het spel

door Coen Dijkstra en Bart Verbunt

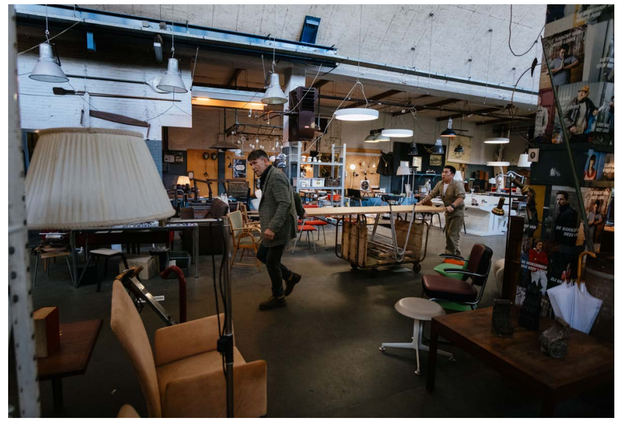
Bij een door de gemeente georganiseerde informatiebijeenkomst konden (toekomstige) bewoners kijken naar een maquette en artist impressions van het toekomstige Buiksloterham. Huis van de Wijk Het Antoniushuis, juni 2024.

Introductie

Voor je ligt de fotokrant van Wat Niet Mag Wijken. Het afgelopen jaar zijn wij, fotograaf Coen Dijkstra en cultureel organisator Bart Verbunt, door heel Amsterdam-Noord op pad geweest om veertien plekken in beeld te brengen die onder druk staan van de stedelijke herontwikkeling. Want die gaat rap in Noord: de beoogde bevolkingsgroei tussen 2020 en 2050 is maar liefst 50% en de afgelopen vijftien jaar zijn in het hele stadsdeel open plekken, bedrijfsterreinen en rafelranden al veranderd in nieuwbouwwijken. Tal van nieuwe projecten zijn nog onderweg, waardoor de ruimte voor culturele of maatschappelijke initiatieven nog verder af zal nemen.

De veertien bedreigde plekken die voor deze krant in beeld zijn gebracht, vormen een dwarsdoorsnede van het sociale en culturele kapitaal van Noord: tweedehands design, experimentele muziek, maakplaatsen in de kieren van de stad, bottom-up buurthuizen, stadslandbouw ingeklemd tussen de stad en de A10, een gratis voedselmarkt, horeca met een sociaal hart, een muziekstudio met internationale allure, een expositieruimte voor iedereen, een duurzame broedplaats en een broedplaats voor de buurt. De gemene deler is dat ze zijn ontstaan op initiatief van bewoners en/of door bewoners worden gerund. Ze maken Noord tot wat het nu is: een bruisend stadsdeel met een ademruimte die in de rest van de stad schaars is. Met dit project willen we de schoonheid van Noord tonen, het optimisme en de veerkracht van de mensen die hard werken om hun buurt nog een beetje mooier te maken. Tijdens de gesprekken die we hebben gevoerd, drong de vergelijking met wat men onkruid noemt zich vaak op: ongewenst voor degene die graag volledige controle heeft over zijn tuin of park, maar voor de ander lokaal natuurschoon dat zich niet laat temmen en een weg vindt door elke gebarsten tegel. En juist deze planten zijn zo waardevol voor de biodiversiteit. Met Wat Niet Mag Wijken willen we ook laten zien wat er op het spel staat. Als we nu niet in actie komen, zal binnen tien jaar het grootste deel van de plekken in deze krant verdwenen zijn. En met de enorme verdichting die is gepland, is het moeilijk voor te stellen dat er veel ruimte zal zijn voor nieuwe initiatieven. Bovendien is het grootste deel van de gebieden die worden herontwikkeld al in handen van een handjevol grote projectontwikkelaars, die vooral worden gedreven door winstbejag. Deze realiteit zal pijnlijk duidelijk worden bij het lezen van de teksten over de plekken en het luisteren van de interviews, die toegankelijk zijn via de QR-codes rondom de kaart van Amsterdam-Noord in het midden van de krant. Tegelijkertijd zul je ook lichtpuntjes vinden in het doorzettingsvermogen en de vindingrijkheid van de mensen die we hebben gesproken. Bovenal willen we met Wat Niet Mag Wijken de mooie plekken vieren die Noord nu rijk is.

Neef Louis Design

Al in zijn studentenkamer was Louis Vlaarkamp van Neef Louis druk met het opknappen van oude fietsen en andere dingen die hij op straat vond. Handeltjes had hij ook: in brommers, Amerikaanse auto's en daarna meubels. In een door hem gekraakt pand van de Maggi blikfabriek konden zijn handeltjes in de jaren negentig uitgroeien tot een onderneming in tweedehands designmeubels. Zijn eerste echte winkel opende Louis in 1999 aan het Haarlemmerplein, daarna betrok hij een loods in de Houthavens. Mede dankzij vele hippe tijdschriften en televisieprogramma's, die zijn meubels wilden voor hun sets, werd de faam van Neef Louis steeds groter. Ook zijn netwerk van leveranciers groeide. In kantoorpanden die werden leeggeruimd vond hij grote hoeveelheden Dutch Design, gaandeweg kwamen de spullen van steeds verder: vrachtwagens vol met onder andere industriële lampen uit fabrieken in Oost-Duitsland, Polen, Tsjechië en Slowakije verschenen bij hem op de stoep en Louis kocht alles waar hij handel in zag.

In 2010 kwam Neef Louis terecht in een pand op het voormalige bedrijfsterrein van stoplichtenfabrikant Groenpol in Buiksloterham. Het was een ijskoude, monumentale loods, met alleen ramen op het noorden, waar kort na het tekenen van het contract de ene na de andere leiding sprong. Louis installeerde onmiddellijk een grote houtkachel in het hart van de loods en ging met zijn werknemers aan de slag om het pand ruimte voor ruimte op te knappen en te transformeren. In de goed uitgeruste eigen werkplaatsen kregen talloze voorwerpen een tweede leven. Waar nodig schakelde Louis de hulp in van de ambachtslieden die in Buiksloterham zaten, zoals een poedercoater en logerij. Kleine onderdeeltjes kocht hij bij outdoorwinkel Rien de Wolf.

Buiksloterham veranderde om hem heen van industriegebied en rafelrand naar woonwijk. De ambachtelijke plekken verdwenen een voor een, terwijl Louis de nieuwe buurtbewoners over de vloer kreeg voor de inrichting van hun appartementen. Hij had er plezier in dat zijn spullen de nieuwbouwwoningen waar ze in terechtkwamen een verleden schonken. Vorig jaar brak het moment aan voor Neef Louis om plaats te maken. De loods zal worden gerenoveerd en ook in de toekomst bestemd zijn voor 'creatieve industrie', maar voor Neef Louis is geen plek. Hoewel Louis graag ruimte maakt voor anderen, vraagt hij zich af tegen wat voor condities de werkplekken in de vernieuwde loods zullen worden verhuurd. Hij maakt zich zorgen over de maakindustrie in de stad en het verdwijnen van de rafelranden: waar kun je nog laagdrempelig spelen, maar wel in een omgeving waar ook kennis en kwaliteit is, zodat mensen zich kunnen ontwikkelen en innovatie mogelijk is? Toen wij hem spraken, was Louis al aan het fantaseren over zijn pensioen, maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan: Amsterdam zegt hij gedag, maar Neef Louis blijft nog even bestaan. De winkel verhuist naar een oude gymzaal van het voormalige Scheringamuseum in Spanbroek

Het noorderlicht daar ben ik echt van gaan houden

Links: Werknemer Tseegii sleutelt aan
een oude industriële lamp.
Louis ontvangt zijn klanten alsof ze bij hem
thuis te gast zijn.

Rechts: Werknemer Pieter heeft veel geleerd
in de werkplaats van Neef Louis. Na zijn werk
speelt hij elke dag muziek van Joep Beving op
de piano die Louis voor hem op de kop heeft
getikt.

Buurthuis De Bol

In een speech beloofde stadsdeelvoorzitter Esther Lagendijk dat ze zou ‘zorgen voor stenen’ voor een sociaal initiatief in de wijk de Kleine Wereld als er bewoners op zouden staan om de schouders eronder te zetten. Drie jaar later besloot buurtbewoner Mohamed Zouini haar aan haar woord te houden. Hij stuurde een brief naar het stadsdeel en kreeg hulp bij het vinden van een plek. Samen met buurtwerker Merel Dym en een paar betrokken buurtbewoners was hij toen al even bezig met het maken van een plan voor een plek voor de buurt. In april 2022 kregen ze de sleutel van een ruimte in het voormalige gebouw van sportschool Pancreation en gingen ze aan de slag met het opzetten van een buurthuis 2.0.

Buurthuis De Bol is helemaal van en voor bewoners, volledig bottom-up. Binnenkort is De Bol zelfs een wijkwerk-coöperatie, wat wil zeggen dat de organisatie een coöperatief model hanteert, met leden (buurtbewoners) die officieel de baas zijn. Het team van De Bol en de brede groep vrijwilligers erachter laten zien dat je ook zonder jarenlange ervaring heel veel voor elkaar kunt krijgen met vindingrijkheid, doorzettingsvermogen en met een gemeenschap om op te bouwen. Er is een levendig programma met culturele en maatschappelijke activiteiten, variërend van jamsessies, wekelijkse pizza-avonden, dans- en kickboxlessen tot discussieavonden en bijeenkomsten voor toeslagenouders. Ook is er elke week huiswerkbegeleiding en vrij spelen, georganiseerd door Stichting Spin. Bij het talentontwikkelingprogramma Pipijajalab kunnen kinderen verhalen maken met theater, dans en muziek.

De deuren van De Bol staan overdag altijd open en iedereen wordt hartelijk welkom geheten, ook als je alleen komt voor een kop koffie of een praatje. Meestal is het er zo levendig dat je je deze buurt nauwelijks kunt voorstellen zonder De Bol. Hoewel er op dit moment geen concreet plan ligt voor herontwikkeling van het blok is het zeker dat het pand van De Bol plaats zal moeten maken, waarschijnlijk voor een woontoren. Het perspectief is op dit moment onduidelijk en er zijn geen concrete opties voor een volgende locatie.

De aanpak is gewoon doen en dan kijken wat er gebeurt

Voorgaande pagina: Kickbokslessen worden in De Bol gegeven aan alle leeftijden.
Oprichter van De Bol Mohamed bakt pizza's op de wekelijkse pizza-avond
Muzikale tradities van over de hele wereld komen voorbij bij de maandelijkse jamsessie.

Links: Cursus werken met een 3D-printer. Straatmeubilair dat zonder vergunning bij Buurthuis De Bol is gebouwd, is afgezet omdat de gemeente wil onderzoeken of het veilig is. Muzikanten die meedoen aan de jam eten pizza.

Rechts: Kinderen maken verhalen en een zelfportret bij Pipijajalab.

Het Groene Veld

Het Groene Veld is de doorstart van de ADM, de legendarische gekraakte vrijplaats in het westelijk havengebied, die in 2019 is ontruimd. Deze plek stond aan de wieg van festivals als Robodock, circusfestival Jetlag, Circusbende en natuurlijk het ADM Festival. Het was een rauw stuk van de stad, dat door de gemeenschap van krakers was getransformeerd tot een groen paradijs en waar mensen groot durfden te dromen. Hoewel de ontruiming een enorme dreun was voor de gemeenschap, is het deel dat wel naar Noord verhuisde meteen hard aan de slag gegaan. Er werden stevige banden gesmeed met de buurt, met wekelijkse buurtkeukens ADM Noord, op vrijdag, en Bar La Papa op maandag. Toen in de coronaperiode tiener Pepijn plotseling overleed in het groen tussen het Groene Veld en de nabijgelegen woonwijk, kwamen buurtbewoners en atelierhouders samen om in zijn nagedachtenis een kunstroute te maken over hoop en verlies

Waar de ADM een gekraakte vrijplaats was, kwam het Groene Veld tot stand met medewerking van de gemeente, waardoor de nieuwe plek een officiële broedplaats werd, met alle regels en financiële uitdagingen van dien. Nog steeds geldt echter dat alles hier mogelijk is: enorme stalen kunstwerken van oude auto's, circusvoorstellingen, stadslandbouw, een grindcorefestival, vuurkunst, het Paint & Beer festival voor straatkunst en bier, enzovoort. En in de ateliers wordt ambacht bedreven en kunst, muziek en theater gemaakt. Wie het terrein oploopt, voelt meteen dat dit een van de weinige plaatsen in de stad is waar de verbeelding niet wordt geremd door praktische bezwaren. Het Groene Veld is een bezielde plek dankzij de kracht van een gemeenschap van doeners die ook dromers zijn of andersom.

Oorspronkelijk werd een contract getekend tot oktober 2024, gelukkig volgde in de zomer van dat jaar een verlenging van minstens drie jaar. Een perspectief voor de lange termijn is er echter niet. Ook hier, aan de rand van de stad, is de druk op de ruimte groot, met drie partijen die aanspraak maken op de grond: Vattenfall, Groene Veld en RugbyClub Amsterdam. Het Stadsdeel heeft zijn steun uitgesproken voor de aanwezigheid van het Groene Veld, maar op dit moment is onduidelijk welke partij(en) een plek kunnen krijgen of houden.

Zodra je het hek doorloopt, adem je de sfeer van vrijheid

Voorgaande pagina en linksonder: Bij Circusbende zijn mensen van alle leeftijden welkom om circus van over de hele wereld te kijken. Het ADM Festival Forever Young doet de sfeer van de oude ADM herleven.

Linksboven: Circusartieste Sequoia van Ekeren voert haar show op tijdens Circusbende.

Midden: kunstwerk op de ‘Loop van de hoop’.

Linksonder: Daan slaat golfballen terug naar de naastgelegen golfbaan vanaf het dak van zijn huis.

Rechterpagina links: Deelnemer aan het festival [tbd] over alternatieve benaderingen van de technologische realiteit.
Tiny house op het Groene Veld.

Rechterpagina rechts: Circusartiest Floris voor het ADM Noord cafe-restaurant.

Midden: Muziekstudio Earth Works.

Onder: Zelfgebouwde huizen op het Groene Veld.

Kringloop De Lokatie

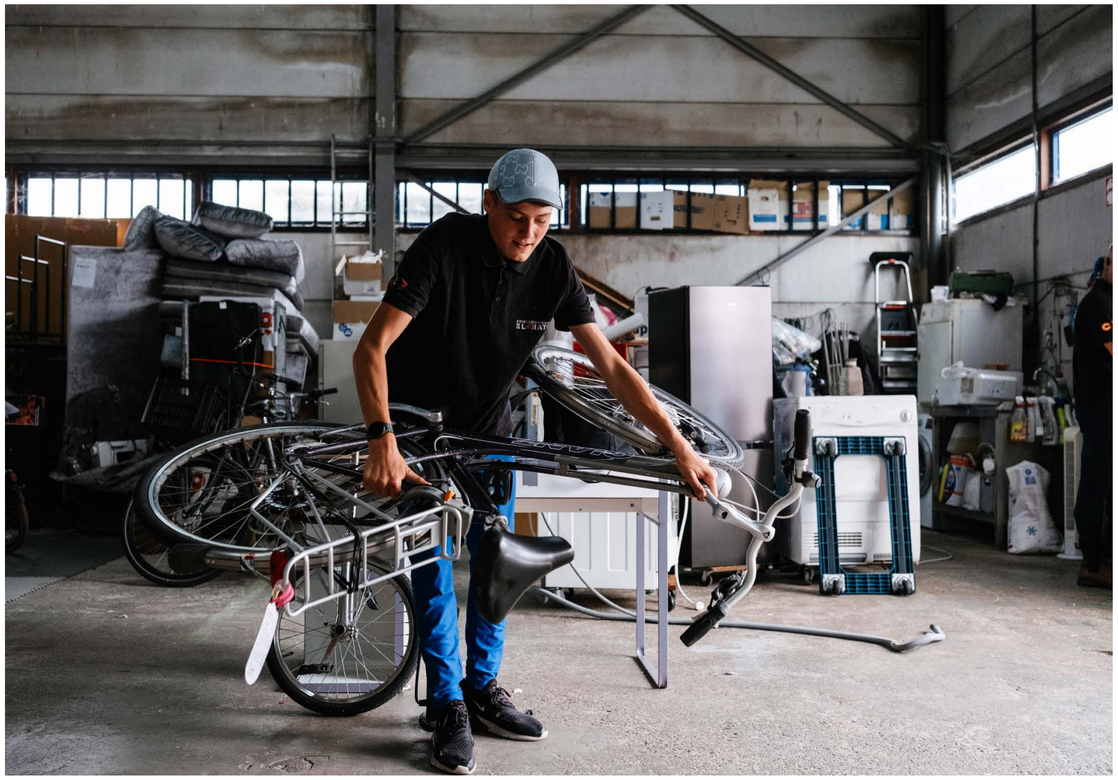
Toen Menno Hoekstra in 1996 op initiatief van samenwerkende GGZ-instellingen De Lokatie oprichtte was hij een echte pionier: deze kringloopwinkel was de eerste Sociale Firma in Nederland, dat wil zeggen een organisatie die werkplekken biedt aan mensen met een arbeidsbeperking. Het ontstaan was een direct gevolg van sociaal beleid van minister Ad Melkert, die een subsidie in het leven riep voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Plotseling was er een maatschappelijke behoefte aan ‘melkertbanen’, waar De Lokatie in voorzag. Menno kwam uit de geestelijke gezondheidszorg en had destijds geen ervaring als ondernemer, maar is nog altijd directeur van een organisatie met inmiddels drie vestigingen, waarvan twee in Noord, die jaarlijks zo’n 1,5 miljoen kilo huisraad recyclet.

Het hoofddoel is nog steeds het scheppen van werkgelegenheid voor de doelgroep, maar de kringloopwinkels van De Lokatie zijn ook een plekken waar mensen met een laag inkomen spullen kunnen kopen en waar Noorderlingen van alle achtergronden zich welkom voelen, gebruikte spullen naartoe brengen, in de platenbakken snuffelen of een kop koffie komen drinken en een broodje eten bij Koffie op Lokatie. Naast de verkoop van gebruikte goederen, vindt upcycling van producten plaats, recycling van ongebruikte latexverf en wordt er nieuwe kleding gemaakt van gebruikte kleding. Ook krijgen gebruikte computers een nieuw leven in computershop Log In en kunnen mensen computerles krijgen van het Actief Computer Centrum. Duurzaamheid is inmiddels een belangrijke pijler: door het hergebruik dat De Lokatie mogelijk maakt, wordt jaarlijks veel CO2-uitstoot voorkomen, vergelijkbaar met het verwarmen van 500 woningen of het redden van 165.000 bomen.

In herontwikkelingsgebied Buiksloterham lijkt er op dit moment geen toekomst te zijn voor De Lokatie. Perspectief is er wel: de organisatie neemt het heft in eigen handen met deelname in Coöperatie 5711, samen met onder andere bewonersgroep Verdedig Noord, voor de herontwikkeling van de bowling op Buikslotermeerplein tot maakplaats, buurt- en cultuurhuis en kringloopwinkel. Ook is De Lokatie medeontwikkelaar van een kavel in de Klaprozenbuurt in Noord. Het zal waarschijnlijk nog enkele jaren duren voordat deze projecten worden opgeleverd. De hoop is dat de huidige winkels op de Distelweg en aan het Buikslotermeerplein tot dan kunnen blijven.

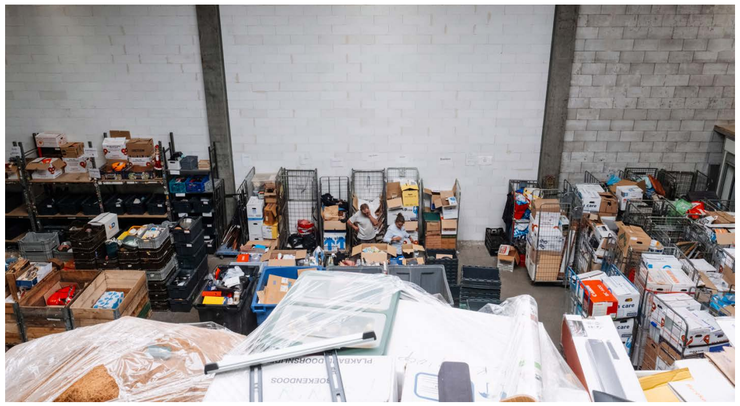

Wij willen zoveel mogelijk mensen aan het werk hebben en het liefst betaald

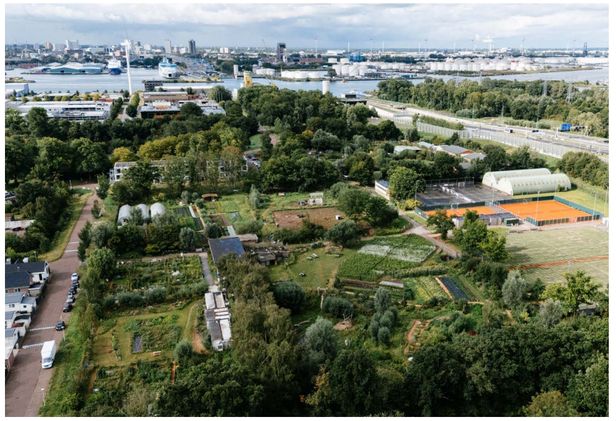

Rechtsboven: Fiets wordt beoordeeld: een opknappertje, maar hij mag in de winkel. Rechts: Koffie op Locatie is ook een sociale werkplaats, die wordt gerund door Roads.

Linksonder: In het sorteercentrum op de Archangelkade worden spullen beoordeeld en klaargezet voor vervoer naar de winkels.

NoordOogst

Het stuk grond ingeklemd tussen de A10 en de woonwijk Tuindorp Oostzaan heeft al een aantal transformaties ondergaan. In de jaren zestig lag hier het werkterrein van het bedrijf dat de Coentunnel heeft gebouwd, daarna is het in gebruik genomen door diverse sportclubs. In 2014 is het door vele handen omgetoverd tot stadslandbouwproject NoordOogst, een groen paradijs waar groenten worden verbouwd, bijen gehouden, bier wordt gebrouwen, paddenstoelen worden gekweekt, vis, vlees en groenten worden gerookt en koffie wordt gebrand. Ook is er een hotel, voedselbos, vlindertuin, natuurspeeltuin, buitenschoolse opvang en een kinderdagverblijf en een wijngaard. Er worden Buitengewone Varkens grootgebracht met restproducten van de brouwerij en de tuinderij, en rondleidingen en workshops gegeven voor volwassenen en kinderen.

Omdat hier vroeger de uiterwaarden van het IJ lagen en er later zand is gestort voor de sportvelden, is de grond zeer vruchtbaar en bovendien onvervuild, in tegenstelling tot in veel andere delen van Noord. Rondom de uiteenlopende organisaties is een gemeenschap ontstaan van buurtbewoners en vrijwilligers, die bij NoordOogst kunnen ontsnappen aan de stad op een plek waar duurzaamheid en gezonde, lokale voedselvoorziening in de praktijk worden gebracht. Bewoners telen en onderhouden zelf de gewassen bij Stadstuinderij NoordOogst, zodat ze precies kunnen zien waar hun voedsel vandaan komt. Eigenaren Sven Burger en Roel Sluitman streven ernaar om de groenten voor iedereen betaalbaar te houden terwijl ze toch een eerlijk loon voor hun werk verdienen. De kosten voor een abonnement zijn niet hoger dan wat je in de supermarkt aan groenten kwijt bent en dankzij een subsidie van de Tolhuistuin konden ze het afgelopen jaar abonnementen met een stevige korting aanbieden aan ongeveer een derde van hun klantenbestand.

Het huurcontract van NoordOogst loopt officieel tot eind 2026 en de gemeente geeft aan dat vanwege een ‘gierend tekort aan sportparken’ ruimte moet worden gemaakt voor nieuwe sportvelden. De huidige gebruikers zien hiervoor andere mogelijkheden, onder andere efficiënter gebruik van de nabijgelegen, reeds bestaande sportvelden, maar de gemeente houdt vooralsnog voet bij stuk. Omdat het waarschijnlijk wel even duurt om de plannen voor herontwikkeling rond te krijgen, is er een goede kans op een verlenging, maar de onzekerheid maakt een goede bedrijfsvoering lastig, omdat er geen perspectief is voor investeringen. Het pand van de voormalige tenniskantine staat nu al maanden leeg omdat restaurant Pof, de vorige uitbater, het niet heeft gered en een nieuwe zich nog niet heeft aangediend.

> We brengen mensen in verbinding met hun voedsel, met de bodem en de grond waar ze op leven

Voorgaande pagina:
Vrijwilliger Lieselotte oogst tuinbonen
Luchtfoto van NoordOogst en de aangrenzende sportvelden.
Schoffelen tussen de boerenkolen.
Chris Bondam van paddenstoelenkwekerij Tuintje van Adam houdt kantoor op de oude tribune van de voetbalclub.

Links: Johan Wielenga houdt Buitengewone Varkens.
Met gekleurde vlaggetjes geeft Sven Burger aan wat geoogst mag worden en hoeveel.
Kinderen hollen pompoenen uit tijdens Halloween.
Optreden bij herfstfeest.

Rechts:
Het vlas ligt te drogen.
Niels Muller van Rookt voert de kippen overgebleven appelschillen.
Franse deegwaren in de maak bij Baux Pastry.
Niels voor zijn rookoven.
Nicole Schuil en Rogier Becker van Amsterdam Farm Lodge.
De paddenstoelenoogst van Tuintje van Adam.

In het hart van Oud-Noord, halverwege de Van der Pekstraat, vind je in een voormalig bankgebouw een plek die ‘Kunst van de straat’ als motto heeft. Naast werk van doorgewinterde professionele kunstenaars wordt hier kunst tentoongesteld van artistieke buitenbeentjes, bewoners, kunststudenten en andere jonge makers. Ook zijn er workshops en evenementen zoals het Internationaal Soepfestival, waarbij het middendeel van de Van der Pekstraat verandert in een levendige openbare huiskamer.

Pexpo

De kunstenaars bij Pexpo hebben een band met Noord en de exposities onderwerpen waar iedereen een gevoel bij heeft. De schilderijen bij de soloexpositie van autodidact Ginio Elstak (Blakka Tarra) bijvoorbeeld, waren snapshots van kleine alledaagse gebeurtenissen. Herkenbaar en intiem omdat ze het perspectief van Ginio tonen, maar ook larger than life door de energieke stijl en het expressieve kleurgebruik. Bij Bob Rossen in de Van der Pek hing de ruimte helemaal vol met schilderijtjes gemaakt door bewoners tijdens twee Bob Ross-workshops. In iedereen schuilt een kunstenaar en bij Pexpo kun je die ontdekken. De kunst zelf wordt in de schijnwerpers gezet, maar net zo belangrijk is het mogelijk maken van ontmoetingen en het aanwakkeren van de creativiteit van zoveel mogelijk verschillende mensen.

Pexpo is in 2022 opgericht door Vincent Jobse, marketingexpert en geboren en getogen Noorderling, vanuit een behoefte aan plekken in de Van der Pekbuurt waar bewoners samen kunnen komen. Samen met één parttime medewerker en een groep vrijwilligers runt hij een van de kleurrijkste plekken van Noord. Omdat het pand tijdens de renovatie van de Van der Pekstraat zal worden gebruikt als wisselwinkel, moet Pexpo eind dit jaar helaas het veld ruimen. Op dit moment is er geen concreet perspectief op een nieuw pand.

We willen mensen met elkaar verbinden door middel van creativiteit

Voorgaande pagina: Kunstenaar Yara Saïd bereidt een Syrisch gerecht voor de Vrijheidsmaaltijd en viert de opening van haar solo-expositie.
De opening van tentoonstelling Hoofdpostkantoor van de Liefde en een kunstwerk van Daniel Rakish in het venster.

Links en rechts: Bob Rossen met de buurt.

Helens Free Food Market

De strijd tegen voedselverspilling ging ingeburgerde (nieuwe) Noorderling Helen van der Bilt al een tijd aan het hart toen ze in 2019 besloot om Helen's Free Food Market op te zetten. Ze kreeg een plek op het achterterrein van sociaal café en restaurant de VerbroederIJ, tussen de door de buurt onderhouden moestuin en de hokken van varkens Barry en Rosita. Er staat een zeecontainer voor de opslag van het eten en de uitgifte vindt elke dinsdag buiten plaats op lange houten tafels. Ongeveer honderd gezinnen krijgen er wekelijks een tas vol gezond en gratis voedsel dat door een groep van twintig vrijwilligers wordt opgehaald bij bakkers, groenteboeren, supermarkten en groothandels. Het gaat om gered eten, producten die niet meer kunnen worden verkocht, omdat ze tegen de houdbaarheidsdatum aan zitten bijvoorbeeld, maar die nog goed zijn voor consumptie.

Wat na de markt overblijft en niet mee kan voor een volgende ronde, wordt aan de varkens gevoerd. In 2023 is bij Helen's Free Food Market maar liefst 36.456 kilo eten gered.

Helen's Free Food Market en vergelijkbare organisaties vervullen een belangrijke rol naast de meer geïnstitutionaliseerde Voedselbank, waar schaamte, een inkomentoets en intakeprocedure flinke hindernissen opwerpen. Bij Helen is er geen officiële inkomenscheck, er wordt gewerkt op basis van vertrouwen. Bovendien wordt de markt gedragen door buurtbewoners, waardoor de drempel om ernaartoe te gaan laag is. Toen tijdens de coronacrisis steeds meer mensen in financiële nood kwamen, werd de noodzaak voor dit soort toegankelijke initiatieven pijnlijk duidelijk. Mede op initiatief van Helen werd in 2022 de Voedselcirkel Amsterdam opgezet: een samenwerkingsverband tussen verschillende lokale voedselinitiatieven voor de distributie van gered eten. De gemeente onderkent inmiddels de toegevoegde waarde van dit soort initiatieven, maar voegt niet altijd de daad bij het woord. Zo werd eind 2023 besloten om voor het volgende jaar geen subsidie te verlenen aan Helen's Free Food Market. Helen zette in allerijl een donatiecampagne op en kreeg het zo toch voor elkaar om de markt voort te laten bestaan. Ook het bieden van huisvesting voor de langere termijn blijkt lastig. Helen's Free Food Market zit de komende paar jaar waarschijnlijk goed bij de VerbroederIJ, maar perspectief op een plek in het Hamerkwartier of de aangrenzende Vogelbuurt na de herontwikkeling ontbreekt vooralsnog.

We willen werken op basis van vertrouwen

Links: Voedselcirkel Amsterdam verzorgt de distributie voor meerdere voedselinitiatieven in de stad.
Dinsdag marktdag bij Helen's Free Food Market.
De overgebleven groenten zijn voor varkens Barry en Rosita.

Rechts: Alle klanten krijgen een krat vol gratis, gezonde producten mee.

Luisterkaart...

Scan de QR-codes om te luisteren naar de interviews met de mensen van de 14 plekken.

ADM / Groene Veld
Buikslotermeerdijk 95
hetgroeneveld.amsterdam

De Ceuvel
Korte Papaverweg 2-6
deceuvel.nl

De Rietwijker
Parlevinker 9
denieuwerietwijker.nl

Modestraat
Buikslotermeerdijk 15-17
modestraat.org

De Bol
Zilverberg 68B
buurthuisdebol.nl

De Verbroederij
Johan van Hasseltweg 21
deverbroederij.nl

Free food market
Johan van Hasseltweg 21
freefoodmarket.nl

Noordoogst
Papaverweg 46
noordoogst.org

Neef Louis
Papaverweg 46
neeflouis.nl

De Ruimte
Distelweg 83
cafederuimte.nl

De Lokatie
Distelweg 85 /
Buikslotermeerplein 6
delokatie.org

De Vliegtuin
Distelweg 83
instagram.com/de_vliegtuin

Pexpo
Van der Pekstraat 47-49
pexpo.nl

Rewind Music Studio
Hamerstraat 2-4
rewindmusic.nl

Rewind Music Studio

In de jaren negentig zette René Siebel naast zijn reguliere werk een plek op in jongerencentrum De Valk waar jongeren uit Noord muziek konden produceren met de computer. Toentertijd hadden weinig mensen de benodigde apparatuur hiervoor thuis. In de loop der jaren werden de computers die ervoor nodig waren betaalbaarder. De stichting van René deed ze de deur uit en schafte met een subsidie een geluidsinstallatie aan waarmee muziek kon worden gespeeld voor een publiek. René verdiepte zich in de geluidstechniek en bouwde een netwerk op in de Nederlandse muziekindustrie, waardoor hij in de jaren daarna professionele geluidssystemen, mixers, videocamera's en opnameapparatuur goedkoop op de kop kon tikken of zelfs gratis kreeg.

In 2017 kwam hij terecht in een voormalig pand van kabelfabrikant Draka, aan de rand van industriegebied in transformatie het Hamerkwartier. Op het eerste gezicht leek er geen eer aan te behalen, maar René zag de potentie door de dikke laag vuil en na twee weken poetsen bleek het gebouw in betere staat dan gedacht: zelfs de stroom deed het nog. Rewind Music Studio opende zijn deuren en bouwde een gevarieerde klantenkring op. Van muzikanten uit de top van de Nederlandse pop tot amateurs uit de buurt: iedereen die serieus met muziek bezig wil, is welkom om te komen repeteren, muziekvideo's op te nemen of de preproductie te doen van grote shows en tours. Het welzijn van de muzikanten gaat René aan het hart: hij geeft feedback, coacht en leert ze om zachter te spelen en de muziek tegelijkertijd beter te laten klinken. De grote ruimtes in het oude industriële pand zijn essentieel voor de geluidskwaliteit. Ze bieden een soort nulmeting voor de sound die artiesten of bands willen creëren. Als het hier goed klinkt, kunnen ze het overal goed laten klinken.

Het werk dat wordt gedaan in Rewind Music Studio is een essentieel onderdeel van de weg die voorafgaat aan de grote shows in Paradiso of het Muziekgebouw. Momenteel zijn er weinig plekken in de stad met zulke complete faciliteiten die betaalbare werkruimtes bieden aan muzikanten. Toen de huur in 2022 werd opgezegd, kon Rewind Music Studio op de valreep toch blijven. Kort nadat de panden van Draka zijn overgenomen door vastgoedontwikkelaar Amvest is de huur afgelopen juni helaas opnieuw opgezegd, om te kunnen voorsorteren op herontwikkeling. De beslissing is opmerkelijk: eerder dit jaar is het bestemmingsplan dat woningbouw mogelijk zou moeten maken door de Raad van State vernietigd, omdat de veiligheidsrisico's die gepaard gaan met de aanwezigheid van chemiefabriek Ketjen niet goed in kaart zijn gebracht. Nieuwbouw is voorlopig dus niet mogelijk. René voert campagne tegen het verdwijnen van zijn studio en andere werkplekken op het terrein op de site hethamerkwartierwankelt.nl. Tegelijkertijd is hij in onderhandeling over een nieuwe plek in Amsterdam-Noord voor Rewind Music Studio. Hij wordt hierbij ondersteund door een team van zeer ervaren professionals uit de muziek- en entertainmentindustrie, die zich vrijwillig inzetten voor de goede zaak.

Muziek is de kunst van het weglaten, luister naar elkaar en dan gaat er iets moois ontstaan

Voorgaande pagina: Portret René Siebel.

Links: Dick komt elke vrijdag muziek maken.
René zorgt ervoor dat alles klaarstaat voor de volgende band.

Rechts: Muzikanten repeteren en bereiden hun show voor.
René achter zijn analoge mengpaneel.

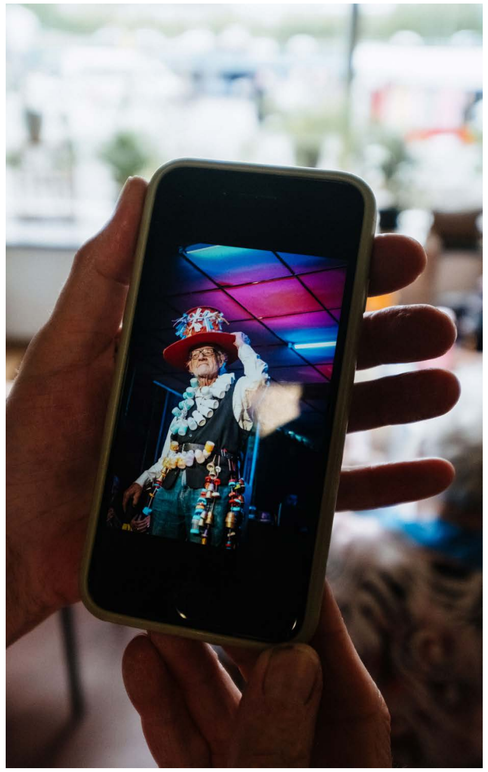

De Modestraat

De Modestraat is opgericht in 2011 als een van de broedstraten: broedplaatsen waar kunstenaars en bewoners samenkomen, creativiteit en kunst vormen er de motor voor verbinding. Na twee jaar in een oud winkelpand in de Waterlandpleinbuurt te hebben gezeten, verhuisde de Modestraat eind 2013 naar het voormalige pand van een wokrestaurant aan het Buikslotermeerplein. Onder het systeemplafond werden met tweedehands meubels en verrijdbare wanden van houten bouwplaten ruimtes in een ruimte gecreëerd. Ook werd er een bar ingetimmerd. Een deel van het oude interieur bleef zichtbaar en de open layout behouden, zodat contact tussen de verschillende gebruikers vanzelfsprekend is. De impromptu inrichting, deels het resultaat van de tijdelijkheid, die grote investeringen onmogelijk maakt, geeft het gevoel dat hier van alles mag gebeuren.

Een klein team van betaalde professionals, onder leiding van directeur Jet Meijer, zet samen met een grote groep bevlogen vrijwilligers een zeer vol programma neer, deels geïnitieerd door kunstenaars die een atelier in de buurt hebben, deels door organisaties en bewoners uit de buurt. Er zijn bijvoorbeeld activiteiten voor ouderen bij ouderenclub Sweet 70, er is een Textiel Repair Café, een Taalcafé en je kunt er meerdere dagen per week naailessen volgen. De Wisselboetiek voor kleding is vier dagen in de week geopend. Na veertien jaar is de Modestraat nog altijd de broedplaats voor de buurt die de oprichters voor ogen hadden. Meer dan ooit staan de deuren open voor iedereen. Na verscheidene externe uitbaters te hebben gehad die het café runden, heeft Stichting De Modestraat een paar jaar geleden het heft in eigen handen genomen. Bakkie Noord Koffie & Lunch is alle dagen van de week, behalve zondag, open van 9 tot 17 en serveert lekker en betaalbaar eten en drinken.

Hoewel de waarde van de Modestraat wordt onderkend door het bestuur van het stadsdeel, kan de gemeente momenteel geen langetermijn perspectief bieden op meer structurele financiering en huisvesting. Zeker is dat het gebouw waar de Modestraat in zit, zal worden herontwikkeld. Hiervoor is dit jaar een tender geweest waarvan de winnaar zeer binnenkort bekend zal worden gemaakt. Gelukkig is Jet in gesprek geweest met meerdere deelnemers en is er een goede kans dat de Modestraat na de herontwikkeling een plek zal krijgen.

Alles kan niet zonder elkaar zo leuk worden, juist de kruisbestuiving tussen het maken, de kunst en het sociale is belangrijk

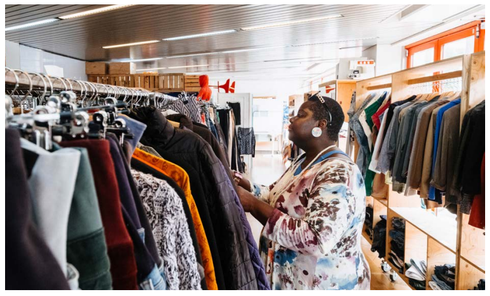

Voorgaande pagina:
Bij de Wisselboetiek wordt het puntenkrediet van de klanten bijgehouden in de kaartenbak.
Bellen blazen achter de bar van Bakkie Noord.
De organisator van Sweet 70 toont een foto van de modeshow met ouderen.

Linksboven:
Drie keer in de week is er naailes.

Hierboven:
Frouwkje Smit maakt kleding en kunst van afval.
Wekelijkse activiteit van ouderenclub Sweet 70.

De Ruimte

We wilden een plek maken waar we zelf graag naartoe zouden gaan

Vanwege de kenmerkende schuine ramen is het markante pand op Distelweg 83 bekend komen te staan als de Verkeerstoren. Het was de tweede locatie van cultureel podium De Ruimte, dat is begonnen met het organiseren van optredens in de huiskamer van het meer dan honderd jaar oude huis op de hoek van de Buiksloterdijk en het Noordhollandsch Kanaal. Toen De Ruimte eind 2015 de tweede verdieping van het pand op de Distelweg van kantoor tot podium en restaurant transformeerde, waren er nog geen buren. De transitie van Buiksloterham ten noorden van het Johan van Hasselkanaal-West was al in volle gang, maar de Distelweg was nog een rafelrandje. De perfecte omgeving voor de improvisatiemuziek, freejazz en andere experimentele muziek die in De Ruimte ten gehore werd gebracht.

De Ruimte was een huiskamer voor de Amsterdamse impro- en andere experimentele kunstscenes: lokale muzikanten en artiesten stonden er op het podium naast de muzikanten uit de internationale top van de improvisatiemuziek. Eén of twee keer per maand waren er dampende feesten met dansbare live muziek die voortkwam uit de Amsterdamse experimentele muziekscenes. In de eerste jaren hielden initiatiefnemers Robert van 't Veld en Bart Verbunt het podium draaiend met een stevige DIY-mentaliteit en veel kunst-en-vliegwerk, op de Distelweg werd De Ruimte langzaam volwassen. Dankzij de inspanningen van een klein team van professionals en een groeiende groep bevlogen programmeurs, waarvan velen zelf artiest of muzikant waren, kon het podium uitgroeien tot een van de spannendste plekken voor live muziek in de stad. De Ruimte speelde een belangrijke rol als een van de weinige ontwikkelpodia met een budget om artiesten te betalen en een stevige infrastructuur, in het podiumlandschap gepositioneerd tussen institutionele podia als het Bimhuis en het Muziekgebouw, en de oefenruimtes en kraakpodia waar artiesten zelf concerten organiseren. Vruchtbare grond voor artistieke vernieuwing die nodig is om de kunsten in de stad levendig te houden.

Omdat het pand op de Distelweg niet meer mocht worden gebruikt voor openbare evenementen verhuisde De Ruimte eind 2023 naar Sexyland World, het culturele collectief en clubhuis dat toen was gevestigd in een tijdelijk pand aan de Noordwal, aan de rand van de IJpleinbuurt. In 2024 werd de eerste vierjarige subsidieaanvraag van De Ruimte niet toegekend en even later werd duidelijk dat Sexyland World moest vertrekken zonder perspectief op een nieuw pand, waardoor De Ruimte ook geen huisvesting had. Zonder financiering en zonder zicht op een locatie zagen Robert en Bart zich genoodzaakt om de stekker eruit te trekken. Op 13 december 2024 werd het afscheid groots gevierd met een festival in het hele pand van Sexyland World. De gasten konden er een gevouwen papieren kubus meenemen, de vorm refereerde aan het logo van De Ruimte, met het volgende grafschrift erop: Een jonge belofte die toch al heel wat heeft waargemaakt. Een tiener met groeistuipen en een oude ziel. Een onstuimige persoonlijkheid waar je toch op kon bouwen. In het leven van De Ruimte was veel muziek, poëzie, dans, performance, beeldende kunst en eten dat goed was voor lichaam en geest. Ook was er feest. En feest zal er zijn!

Voorgaande pagina:
De Ruimte verhuist in een optocht met de ACCUFanfare van het pand op de Distelweg naar Sexyland World.

Rechtsonder:
Bij het eindfeest van De Ruimte mochten bezoekers een kruis met grafschrift erop meenemen, waar ze zelf een kubus van konden vouwen.

In je eentje red je het niet in de wereld, je hebt gewoon je mensen nodig, het liefst van de buurt waar je in woont

De Rietwijker

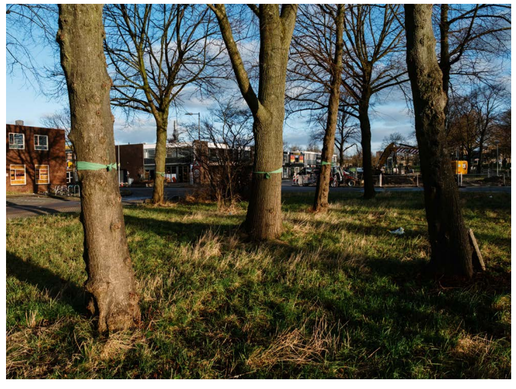
Middenin de Banne, op het plein Parlevinker, staat een pand dat vroeger een buurtcentrum was, dat door maatschappelijk ontwikkelaar Urban Resort een jaar of tien geleden opnieuw in gebruik is genomen als broedplaats en gaandeweg weer is overgenomen door de buurt. Het pand is de thuisbasis van de activistische bewonersgroep Verdedig Noord, die zich verzet tegen gentrificatie en strijdt voor het behoud van plekken en woningen die van waarde zijn voor de huidige bewoners van Noord. Op initiatief van Verdedig Noord werden de deuren van De Rietwijker opengegooid: je kunt bijna altijd binnenlopen voor koffie en thee en er is een volle agenda met zeer uiteenlopende activiteiten van en voor bewoners. Van peuterdans, rapworkshops voor jongeren en open muziekstudio tot Nederlandse les, theater van de Theaterstraat en nog veel meer.

Voor Verdedig Noord is eigenaarschap van buurtplekken door de gemeenschap die ze gebruikt essentieel. Daarom is de bewonersgroep als lid van Coöperatie 5711 (de stempelcode voor Amsterdam Noord op de oude strippenkaarten) betrokken bij de herontwikkeling van de oude bowling op het Buikslotermeerplein. Kringloopwinkel De Lokatie is ook lid van deze buurtcoöperatie en als zodanig medeontwikkelaar. De bowling wordt een buurthuis nieuwe stijl: cultuur, maak- en leerplekken en een maatschappelijk programma komen samen op een inclusieve plek. Ook komt er laagdrempelige horeca en een vestiging van De Lokatie. En wie weet blijft één bowlingbaan behouden. Omdat het pand in bezit komt van de coöperatie en dus van de buurt, is de plek waarachtig bottom-up.

Ook voor De Rietwijker, dat op de nominatie staat om te worden gesloopt, komt een nieuwe plek in de plaats. Procesbegeleider Isa van Bossé is betrokken bij het maken van de plannen voor De Nieuwe Rietwijker: ze zorgt ervoor dat de programmering, die ze nu samen met de buurt maakt in het huidige pand, overgaat naar De Nieuwe Rietwijker. Ook houdt ze de betrokken partijen scherp op thema's als inclusiviteit en contact met de buurt. De mensen van De Rietwijker en Verdedig Noord laten zien wat er mogelijk is als je je verenigt en je plek aan de vergadertafel opeist. Ze roepen de gemeente en andere institutionele partijen op om bewoners aan zet te laten. Hiermee geven ze Noord nieuw perspectief.

Voorgaande pagina:
Terra Dakota Stein en Isa van Bossé van Verdedig Noord en De Rietwijker.

Op deze pagina:
Leden van Verdedig Noord houden maandelijks bijeenkomst.
Posters van Verdedig Noord in het hippe Hamerkwartier.
Buurtbewoner Jan organiseert elke maand een bingo.
Strijd voor behoud van bomen aan de Floraweg.

Rechts:
Ellen Brudet van Colourful Goodies, de allereerste Black Doll Gifts Shop, is ook voorzitter van Verdedig Noord.

De Vliegtuin

We willen de vrijheid en de ruimte om te experimenteren en te onderzoeken

Een rafelrand die langzaam wordt ingesloten door nieuwbouwwoningen, een groene oase en maakplaats voor vrije geesten in een industriegebied in transformatie. Eind 2015 nam De Vliegtuin de begane grond en het achterterrein van het voormalige pand van bouwbedrijf Van der Leij over. Binnen werden in no time een hout- en staalwerkplaats ingericht, met daaromheen ateliers voor meubelmakers, decorbouwers, keramisten, speeltuinbouwers enzovoorts. Op het buitenterrein zijn de afgelopen tien jaar steeds meer ateliers verrezen in omgebouwde zeecontainers of prachtige volledig zelfgebouwde houten constructies. De eerste paar jaar was de saunagemeenschap de Saunakaravaan er gevestigd, inmiddels zit op die plek misschien wel de enige houtzagerij binnen de ring. Op de eerste en tweede verdieping verhuurt De Ruimte kantoorwerkplekken. Het podium dat op de tweede verdieping gevestigd was, is inmiddels ter ziele.

De Vliegtuin is niet alleen een maakplaats voor creatieve zelfstandige ondernemers en kunstenaars, maar ook een hechte gemeenschap die samenwerkt, samen feest en samenleeft. Omdat de ateliers er zeer betaalbaar zijn, is De Vliegtuin bij uitstek een plek waar jonge makers zichzelf kunnen ontwikkelen of waar vrije geesten werk kunnen doen dat niet alleen is gedreven door winstbejag. Een deel van de tijd en energie van de gebruikers gaat naar het onderhoud en het mooier maken van de plek zelf. Overal tref je prachtige werkstukken die zijn gemaakt op een vrije middag of die eerder dienst hebben gedaan bij een festival.

Aanvankelijk tekende het collectief voor een periode van anderhalf jaar, een termijn die de opstartkosten nauwelijks rechtvaardigde. Gelukkig volgde verlenging op verlenging, maar wel telkens voor zulke korte periodes dat het onmogelijk bleef om het pand echt te renoveren. Desondanks wordt er ongelofelijk veel gecreëerd in De Vliegtuin en gaan een paar keer per jaar de deuren open voor de buurt voor een open dag of de jaarlijkse Pieremegoggel Race. Waarschijnlijk duurt het nog wel een paar jaar voor De Vliegtuin plaats moet maken voor een woonblok. Na een periode van vruchteloos intensief netwerken en zoeken, lijkt het op dit moment helaas onmogelijk dat het collectief als geheel een nieuwe plek vindt in Amsterdam

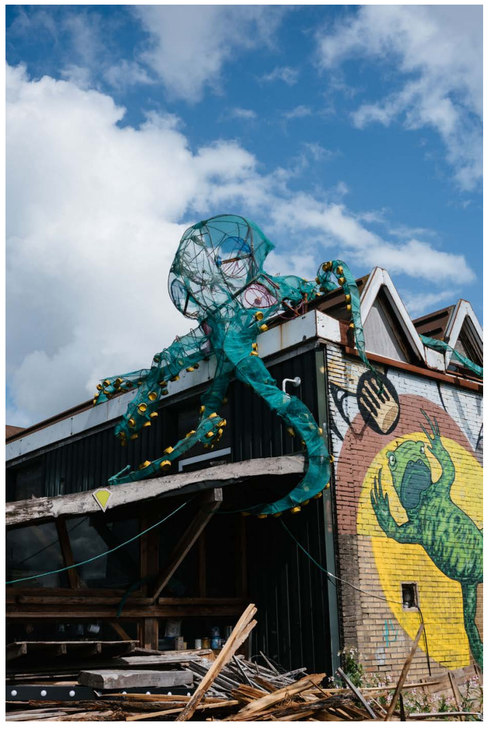

Voorgaande pagina:
Voorbereidingen voor de jaarlijkse Pieremegoggel Race.

Deze pagina:
Keramiekworkshop van Chiara Zoë met klei van NoordOogst.
Sportiviteit en kameraadschap bij het jeu de boules toernooi.

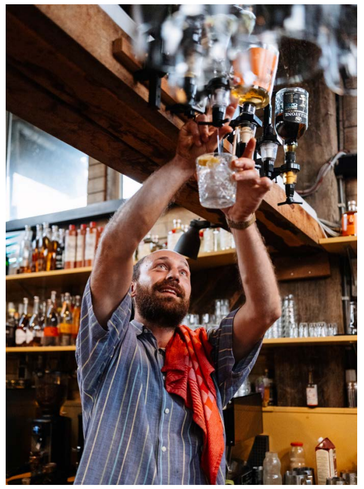

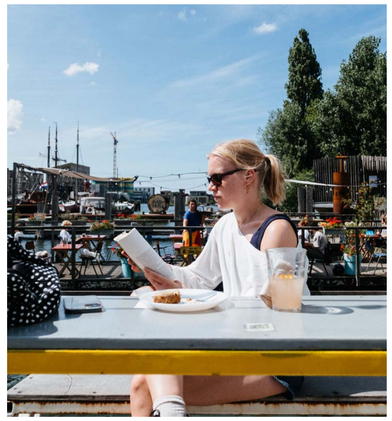

De Ceuvel

Aan de ene kant grenst De Ceuvel aan een bedrijventerrein en industriegebied in transformatie, aan de andere kant ligt het water van het Johan van Hasseltkanaal-West. Het is een idyllisch plekje waar bezoekers in de zomer een duik nemen, dat uitzicht biedt op de toekomst. Aan de overkant staan al enkele van de woontorens waarmee het gebied gaandeweg zal worden volgebouwd. Zowel de garages en maakplekken, die van oudsher in de buurt gevestigd zijn, als de meer recent hippe uitgaansgelegenheden zullen moeten wijken. De Ceuvel is een broedplaats voor creatieve en sociale ondernemers en een experiment in duurzaamheid. Om op de zwaar vervuilde grond ateliers en werkplaatsen te creëren, zijn in 2013 zeventien woonboten op het land gezet en met elkaar verbonden door een houten steiger die door een groene oase slingert. De planten die er groeien zuiveren de grond.

Op het terrein staat ook Café De Ceuvel, in een pand dat volledig is opgetrokken uit oude hardhouten meerpalen en andere hergebruikte materialen. Het café was een van de eerste uitgaansplekken in Buiksloterham en trok na de opening meteen een groot publiek uit de hele stad. Duurzaamheid staat er centraal: er wordt geen gas gebruikt, de kaart is volledig plantaardig, alle producten zijn lokaal geproduceerd en de koffie is CO2-vrij. In zekere zin staat De Ceuvel symbool voor het nieuwe Noord, tegelijkertijd is de plek laagdrempelig: ondanks de verantwoorde ingrediënten zijn de prijzen in het café netjes, bovendien krijgen mensen met een Stadspas korting op hun eten en drinken. Ook de uitgebreide programmering is betaalbaar of zelfs gratis. In het café en de omliggende boten zijn vele optredens en workshops rondom duurzaamheid en tijdens Koningsdag in de lente en op de verjaardag van De Ceuvel in de zomer is het elk jaar feest op het hele terrein.

De oorspronkelijke termijn van tien jaar, die 1 januari 2025 zou aflopen, is door de gemeente verlengd met twee jaar. Uiteindelijk moet ruimte worden gemaakt voor een fietspad dat van de NDSM naar het Mosveld loopt en een nieuwe broedplaats. Ook zullen op een deel van het terrein woningen komen. Een scenario waarin een deel van de huidige broedplaats tijdens de herontwikkeling behouden kan blijven, lijkt realistisch. Op dit moment staat de gemeente er echter op dat het terrein helemaal wordt leeggemaakt voor de tender waarmee de ontwikkelaar kan worden gekozen. De Ceuvel doet hier graag aan mee, maar maakt zich hard voor een tenderprocedure waarvoor het opgebouwde kapitaal niet hoeft te worden vernietigd.

Vorige pagina, grote foto: Superjam bij de elfde verjaardag van De Ceuvel.

Rechtsboven: De Gezonde Stad organiseert Bomen voor Amsterdam en deelt gratis bomen uit.

Linksboven: Poster van een biertje vernoemd naar Mr. Pietersen, de eigenaar van de scheepswerf die voorheen op het terrein was gevestigd.

Midden: Fabian Schäfer is artist in residence bij The Nature Connection.

Boven, rechtsmidden en rechts: The Pollinators openen de Bijenburcht achterop het terrein van de Ceuvel.

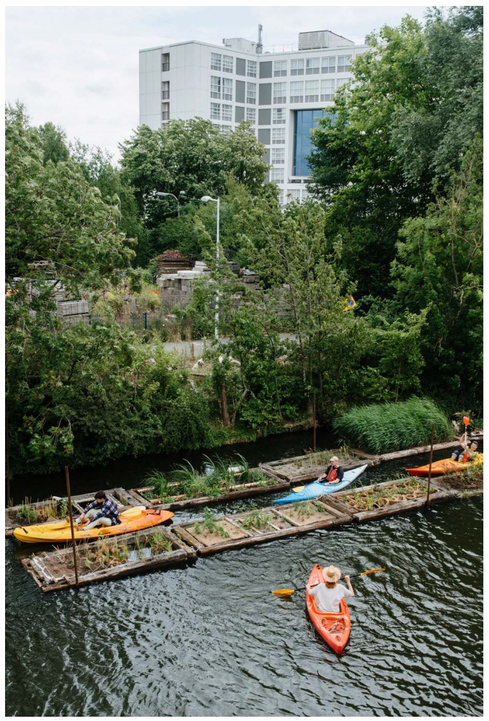
Onder: Avond over vrije ruimte in de stad, georganiseerd in samenwerking met Pakhuis de Zwijger.

Rechtsonder: Aquaponics Greenhouse.
Mini Safari op het Water met ecologisch architect Amber Beernink.

Een stad heeft ruimtes nodig waar je kan spelen

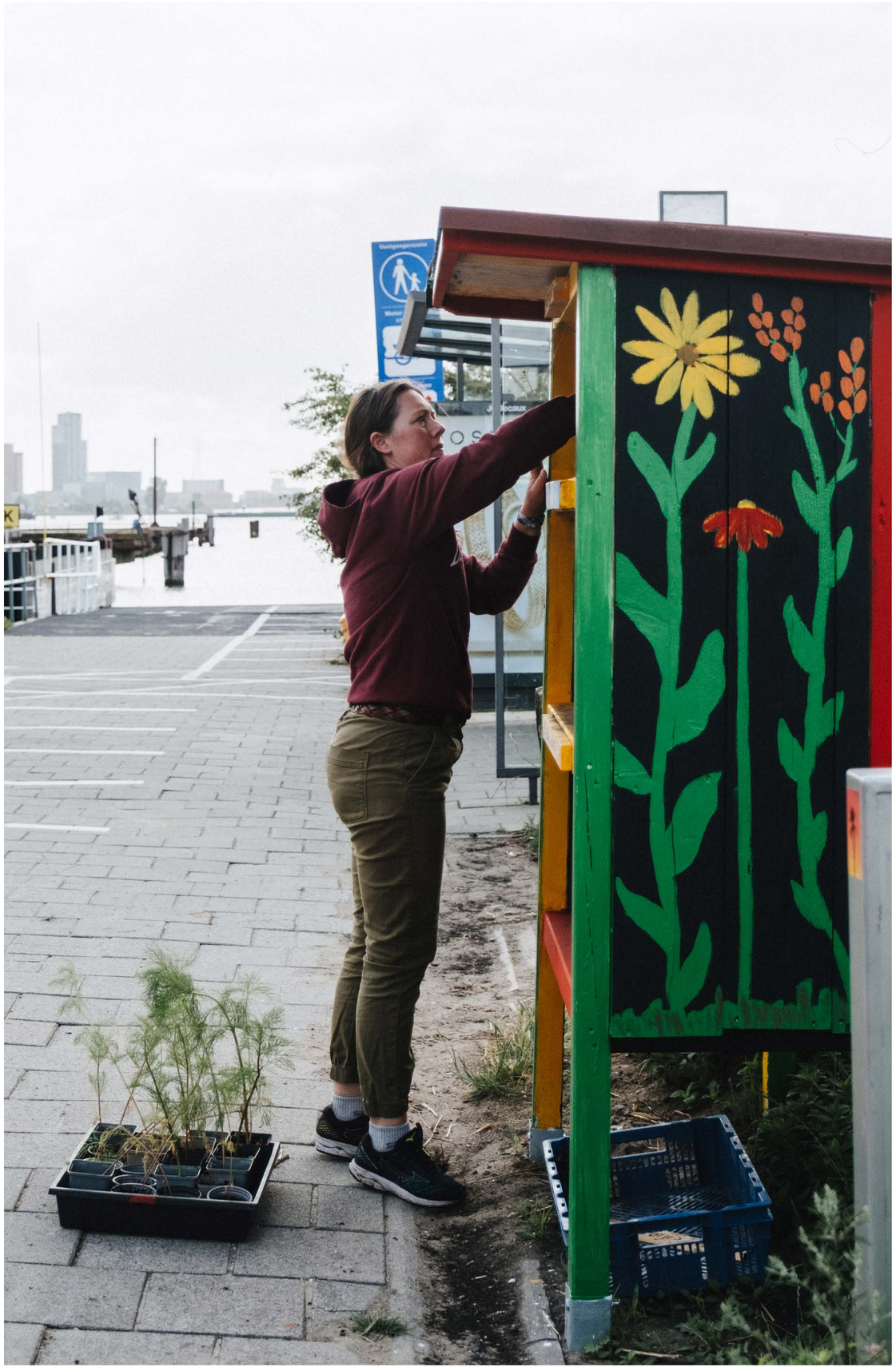
De VerbroederIJ

Vanaf sociaal café en restaurant VerbroederIJ zie je bijna alle gezichten van Amsterdam-Noord vandaag de dag. Om de hoek ligt Vogeldorp, het oudste tuindorp van het stadsdeel, met daarachter de weelderige natuur van het Vliegenbos. Aan de andere kant ligt het Hamerkwartier, een industriegebied in transformatie waar vroeger schepen en scheepsmotoren werden gebouwd en kabels werden gemaakt. Momenteel is dit het hipste uitgaansgebied van de stad. Het enorme complex van chemiefabrikant Ketjen, aan de overkant van de straat, lijkt het decor van een dystopische sciencefictionfilm. Maar bij de VerbroederIJ zit je met je tenen in het zand van het stadsstrand aan het IJ of tussen de moestuinbakken op het terras.

In 2017 schreef de gemeente een prijsvraag uit voor het onbestemde stukje grond waar de VerbroederIJ nu staat. Tania Spaans schreef samen met mede-initiatiefnemers Wouter Schild en Wendy Rats het winnende plan. Hun visie: een groene ontmoetingsplek van en voor de buurt waar je kunt eten, drinken, sporten, dansen, maken en tuinieren. Van gebruikte schottenketen werd in 2018 een gebouw opgetrokken en na de nodige uitdagingen te hebben overwonnen, werden in maart 2019 de deuren geopend. Al snel werd de VerbroederIJ omarmd door buurtbewoners en andere Noorderlingen, zodat de gedroomde plek voor de buurt werkelijkheid werd. Het café en restaurant biedt leerwerkplekken aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en heeft een menu dat net zo divers is als het publiek. Mensen met een stadspas krijgen 50% korting op het eten en drinken en gasten die wat extra te besteden hebben, kunnen een uitgestelde kop thee of koffie kopen voor een toekomstige gast. Er is een uitgebreide culturele programmering en plek voor initiatieven uit of samen met de buurt, zoals de MoestuinderIJ, het BiggenverblIJf, de HoutzagerIJ, FoodCoopNoord en Helen’s Free Food Market.

Tania is inmiddels de enige van de drie oprichters die nog actief betrokken is. Ze komt uit het onderwijs en had geen ervaring met dit soort projecten, maar dat hield haar niet tegen. Ook toen in 2022 de VerbroederIJ plaats zou moeten maken voor een tijdelijk schoolgebouw gooide ze de beuk erin. Ze lobbyde zich helemaal suf en kreeg een hart onder de riem van buurtbewoners, die op eigen initiatief een handtekeningenactie opstartten voor behoud van de plek. Nadat een andere geschikte locatie voor de school werd gevonden, kwam eind van hetzelfde jaar een verlenging van vier jaar. Op dit moment lijkt het onwaarschijnlijk dat het kavel van de VerbroederIJ na 2026 wordt herontwikkeld. De aanwezigheid van de chemiefabriek zit de bouw van woningen in de weg en Ketjen lijkt niet van plan te zijn te verhuizen. Desondanks communiceert de gemeente voor het Hamerkwartier een bouwopgave van 6500 woningen voor de komende tien tot twintig jaar, met flink wat hoogbouw. Tania praat mee over de herontwikkeling en vindt de plannen er op papier goed uitzien. Of er in het gebied in de toekomst een betaalbare plek zal zijn voor de VerbroederIJ is op dit moment onzeker.

> Deze plek is voor en door buurtbewoners bedacht, gebouwd en geëxploiteerd

Voorgaande pagina: Deelnemers van de MoestuinderIJ beginnen de dag met een bakkie.
Weggeefkast van de MoestuinderIJ waar wekelijks meer dan honderd plantjes uit worden gepakt.

Links: De VerbroederIJ onder de rook van chemiefabriek Ketjen.
Elke woensdag is er Yoga met Fábio.

Rechts: Het Danspaleis is een ouderwets gezellig dansfeest voor ouderen.

Tot slot

Alles van waarde

Op het dak van een verzekeringsmaatschappij in Rotterdam staat in neonletters de volgende dichtregel van de bekende Amsterdamse dichter Lucebert: Alles van waarde is weerloos. Hoewel de poëzie van Lucebert soms ondoorgrondelijk is, roept deze regel een gevoel dat iedereen kent: dat wat je dierbaar is, is kwetsbaar, de gedachte dat je het kunt verliezen pijnlijk. Is het toeval dat juist deze woorden op het dak van een verzekeraar zijn geplaatst? Wat echt van waarde is, kun je immers niet verzekeren.

In Amsterdam-Noord hebben we veertien plekken in beeld gebracht die van waarde zijn. Wat die waarde precies is, wisten we zelf aan het begin van het proces niet. Nog steeds zouden we het niet in enkele zinnen kunnen beschrijven, we hopen dat we de plekken zelf hebben laten spreken. Wat wel duidelijk is geworden, is dat de betekenis van het woord ‘waarde’ van belang is. Voor bewoners gaat het bij deze plekken niet om economische waarde, maar in de wereld van de vastgoedontwikkelaars, de gemeente en andere institutionele partijen wordt waarde uitgedrukt in geld. De mensen die actief betrokken zijn bij culturele of sociale initiatieven kunnen zich hier niet helemaal aan onttrekken en vaak is hun kracht juist dat ze de vertaalslag tussen hun plek en de economische wereld kunnen maken. Toch is het vaak alsof ze een maatpak aan moeten trekken dat niet voor hen is gemaakt.

Om deze vertaalslag gemakkelijker te maken, is in 2013 de Maatschappelijke AEX in het leven geroepen, in het kort ‘MAEX’, tegenwoordig ‘Social Handprint’. Deze index kwam in meerdere gesprekken die we hebben gevoerd ter sprake. Zelfs de mensen van de voormalige kraakgemeenschap van het Groene Veld hebben dit jaar veel tijd geïnvesteerd in het invullen van de ellenlange vragenlijst die resulteert in een bedrag: de maatschappelijke toegevoegde waarde uitgedrukt in keiharde euro’s. Natuurlijk is het bij de Social Handprint de bedoeling dat de kosten lager zijn dan wat de organisatie oplevert en dit is meestal vanzelfsprekend het geval, alleen al vanwege de enorme hoeveelheid werk die door bevlogen bewoners vrijwillig, dus onbetaald, wordt verricht. Voor sommige subsidieregelingen is deelname aan deze index vereist, waardoor organisaties min of meer worden gedwongen mee te doen. Hoewel de intenties goed zijn, kun je je afvragen of dit instrument verder nuttig is. Zou een medewerker van afdeling Grondzaken van de gemeente de Social Handprint van organisaties erbij pakken als er een besluit moet worden genomen over de toewijzing van een gebouw of kavel? Of zijn vierkante meterprijzen dan toch leidend?

Tijdens het maken van Wat Niet Mag Wijken hebben we rondom de meeste plekken waar we langs zijn geweest de nieuwbouwwijken zien oprukken. Op de noodzaak voor de bouw van woningen, met name betaalbare, valt weinig af te dingen. Maar het schrikbeeld dat we kregen door te zien hoe Noord in een steeds hoger tempo wordt gladgestreken en volgebouwd, was de aanleiding voor dit project. Een stad is meer dan een verzameling huizen. Dit wil niet zeggen dat woningbouw en plekken zoals de veertien van Wat Niet Mag Wijken met elkaar in strijd zijn. Het probleem is niet dat er overal woningen worden gebouwd, maar dat een ander soort waarde, een waarde die inherent niet economisch is, niet op waarde wordt geschat. Deze andere waarde is misschien niet helemaal weerloos, maar wel zeer kwetsbaar in ons economisch systeem, vooral op een vastgoedmarkt die grotendeels wordt geregeerd door grote commerciële partijen. En dat probleem reikt helaas veel verder dan Amsterdam-Noord.

In ons economisch systeem zijn een heleboel dingen helemaal niet weerloos: wat stuk gaat, kan meestal worden vervangen. Dat kost geld, soms is het duur, maar juist het gegeven dat aan de dingen een prijs hangt, betekent dat ze in zekere zin inwisselbaar zijn. Zo is het niet met de plekken van Wat Niet Mag Wijken, ook al lijkt de Social Handprint dit wel te suggereren. Ze worden niet gekocht, maar tot leven gewekt en onderhouden door bewoners. Ze leveren ook geen geld op, maar wel wat anders: ontmoeting, verbinding, kunst, maakkracht, muziek, ontwikkeling, inclusie, vriendschap, gemeenschapszin, begrip voor elkaar, mentale en fysieke gezondheid, liefde, biodiversiteit, circulariteit, solidariteit, lokale democratie, innovatie, emancipatie, enzovoort. Als deze plekken moeten wijken, kunnen ze niet worden teruggekocht: een deel van hun toegevoegde waarde verdwijnt onmiddellijk, een ander deel lost langzaam op. Een verandering van perspectief is nodig, een systeemverandering is nodig. Maar als we daarop wachten voor we gaan bouwen aan de stad waar we in willen leven, zijn we te laat.

Wat kunnen we dan wel doen? Met Wat Niet Mag Wijken hebben we de echte rijkdom van Amsterdam-Noord in kaart willen brengen. Die houdt zeker niet op bij deze veertien plekken, ze vormen slechts een dwarsdoorsnede. Dit stadsdeel kent grote uitdagingen, maar er wonen ook veel mensen die een drang hebben om te zorgen voor verbinding, om anderen te helpen en om hun eigen buurt of stad mooier te maken. We geven inzicht in de uitdagingen waar deze bewoners mee te maken hebben, hun veerkracht en al het moois dat ze voor elkaar krijgen. Ben jij een lezer die aan tafel zit met de vastgoedontwikkelaars, politici en beleidsmakers van onze stad? Dan willen we het volgende tegen je zeggen: ga naar deze plekken toe, maak ruimte voor die andere waarde, vertrouw de bewoners van deze stad wanneer ze het heft in eigen handen nemen. Durf radicale keuzes te maken: richt regelluwe zones in, investeer in het (terug)kopen van vastgoed voor maatschappelijke initiatieven en geef bewoners eigenaarschap over dit vastgoed, stel strenge regels op voor ontwikkelaars zodat de verplichte maatschappelijke vierkante meters in nieuwbouwprojecten betaalbaar of zelfs gratis te gebruiken zijn. Koester wat er bloeit in de kieren van de stad.

Ben jij niet zo’n lezer, maar een gewone Amsterdammer of Noorderling, misschien boos of bezorgd, hopelijk gelukkig op de plek waar je woont, trots op je buurt en stad? Dan hangt het misschien nog wel meer van jou af. Het zou kunnen dat we je niks nieuws hebben laten zien, maar als je nog niet alle plekken kent, raden we je aan om ze te bezoeken. Je zult met open armen worden ontvangen, meestal staat de koffie of thee klaar. Kom in opstand als ze dreigen te verdwijnen, door een handtekeningenactie te starten, geld in te zamelen, een brief naar Het Parool of AT5 te schrijven of simpelweg door de initiatiefnemers een hart onder de riem te steken. Of je hier nu al langer woont of net naartoe bent verhuisd, je bent welkom om je aan te sluiten als publiek, deelnemer of vrijwilliger. Door mee te doen, maak je niet alleen je buurt een beetje mooier, je wordt ook onderdeel van een gemeenschap. Je schiet wortel in de stad waar je woont. En al onze wortels houden de stad bij elkaar.

Colofon

Fotografie:	Coen Dijkstra
Ontwerp:	Sieto Noordhoorn en Coen Dijkstra
Teksten:	Bart Verbunt
Bouw website:	Misha Koscka
Design tentoonstelling:	Coen Dijkstra, Bart Verbunt, Vincent Jobse en Thijs van de Loo

Met grote dank aan de mensen die we hebben geïnterviewd:
Louis Vlaarkamp (Neef Louis)
Mohammed Zouini en Hanna Rudner (Buurthuis De Bol)
Hay Schoolmeesters en Daan van den Ende (Het Groene Veld)
Menno Hoekstra, (De Lokatie)
Sven Burger, Nicole Schuil, Rogier Becker, Roel Sluitman, Niels Muller (NoordOogst)
Vincent Jobse (Pexpo)
Helen van der Bilt (Helen’s Free Food Market)
René Siebel (Rewind Music Studio)
Jet Meijer (De Modestraat)
Robert van ‘t Veld en Bart Verbunt (De Ruimte)
Isa van Bossé en Terra Dakota Stein (De Rietwijker en Verdedig Noord)
Jochem Frederiks en Anne van der Werf (De Vliegtuin)
Gideon Loerakker en Tessa Hermelink (De Ceuvel)
Tania Spaans (De VerbroederIJ)

De tentoonstelling Wat Niet Mag Wijken is te zien in Pexpo van
5 september tot 12 oktober 2025.
Van der Pekstraat 47-49, Amsterdam-Noord
pexpo.nl
Voor meer foto’s, informatie en interviewfragementen: watnietmagwijken.nl

Mede mogelijk gemaakt door;
Stadsdeel Noord en het Amsterdams Fonds voor de Kunst

© 2025 Coen Dijkstra/Bart Verbunt. Alle rechten voorbehouden.
Gebruik van tekst en beeld alleen met toestemming van de maker.